

Відділ культури і туризму
виконавчого комітету Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована бібліотечна система

Даний бібліографічний покажчик підготовлено Загальноміським бібліотечно-інформаційним центром м. Славутич.

Видання присвячене 120-річчю від дня народження І. А. Кочерги – видатного українського радянського драматурга, лауреата Державної премії СРСР, заслуженого діяча мистецтв УРСР.

Покажчик містить біографію, публікації про твори письменника, видання та статті про його життя і творчість, розробки уроків, позакласних заходів, сценарії, інтернет-ресурси.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

«Дорогою до майстерності»

До 130-річчя від дня народження

І.А. Кочерги

Бібліографічний покажчик

Славутич

2011

Укладачі: Панова Л.І., Соловйова Л.О.,
Янченко О.О.

Комп'ютерний набір: Соловйова Л.О.

Відповідальний
за випуск: Портная Н.В

*Розум він мав вольтерівської гостроти,
викривач був незрівнянний, та все ж
визначальним... в його вдачі було саме
це: ніжність, душевність, поетичність.*

Олесь Гончар

Народився І. Кочерга 6 жовтня 1881 р. в містечку Носівка на Чернігівщині в сім'ї залізничника. Родина часто переїздила і лише 1891 р. постійно оселилася в Чернігові, де 1899 р. юнак закінчив гімназію. Відтак їде до Києва і вивчає право на юридичному факультеті університету. По закінченні, в 1903 р., повертається до Чернігова й вступає на службу. Проте Київ, мистецьке життя, накладаючись на світ літературних і театральних уподобань юнака (Гете, Гофман, Метерлінк, Гейне, Тік, Скріб, Новалис, казки та легенди різних народів), справили сильне враження на І. Кочергу. З 1904 р. він починає виступати з театральними рецензіями на сторінках чернігівських видань.

Після написання першої п'єси (російською мовою) «Песня в бокале» (1910) І. Кочерга пише (теж російською мовою) п'єсу «Дівчина з мишкою» (1913), де розвиває ту саму колізію гонитви за примарною мрією; затим намагається в романтичних тонах розкрити прекрасну сутність жінки, жіночої вірності (кілька п'єс, де розкривалася ця ідея, І. Кочерга написав у Житомирі, куди переїхав 1914 р.).

Від початку 20-х років у творчості драматурга помітний дедалі пильніший інтерес до повсякчасних тривог і надій людини. У цей переламний період своєї творчості І. Кочерга починає писати українською мовою, і виявляється, що вона в нього, хоч подекуди і є книжною, все ж звучить природніше, ніж російська. 1925 р. драматург завершує роботу над п'єсою «Фея гіркої мигдалю», романтично забарвлена колізія якої хоч і розгортається в рамках анекдотично-водевільного сюжету, проте спонукає глядача замислитися над серйозними життєвими проблемами.

Окрилений успіхом, драматург створює «Алмазне жорно» (1927). В творчій еволюції драматурга ця п'єса посідає важливе місце. Герої п'єси не просто слугують розкриттю певної ідеї автора – тут уже виразне поетичне занурення в складні соціальні обставини. Певна річ, більшість героїв «розведено» по різних таборах: з одного боку, – недавні повстанці, а з іншого, – представники польського панства. Проте І. Кочерга аж ніяк не домагався чіткого класового поділу (це засвідчує постать судді Дубровського – психологічно цілісна й багатовимірні).

Наступного 1928 р. драматург створює кілька п'єс, безпосередньо пов'язаних із сучасною йому тематикою, з'являються комедія «Натура і культура» (1928), драма-феєрія «Марко в пеклі» (1928), низка так званих кооперативних п'єс. У фабулі «Марка в пеклі» І. Кочерга обігрує ідею народного переказу про Марка Пекельного: не обійшлося і без впливу популярних інсценізацій у 20-ті роки гоголівського «Вія», «Енеїди» Котляревського, а також давнього захоплення Гофманом. Складна інтрига, фантастичні обставини дії, яскравість сатиричних барв зумовили успіх вистави.

У цей час І. Кочерга створює свою перлину, драматичну поему «Свіччине весілля» (1930; інша назва – «Пісня про Свічку»).

Давно знайомий письменникові душевний біль від невідповідності між ідеалом краси й суворими буднями тут дав до певної міри навіть несподіваний ефект. Знову повернувшись до історії, письменник саме цим твором на повну міць таланту сказав гостросучасне слово.

У сюжетній основі твору – реальна заборона литовськими князями світити вночі світло в Києві. Дія відбувається наприкінці XV – на початку XVI ст. Не менш як 15 років не мав права київський люд палити вночі бодай свічку. У цій фабулі поєдналося кілька вже вистражданих і осмислених драматургом моментів: по-перше, місто, бо І. Кочерга – художник міста; по-

друге, не місто «взагалі», як у «Пісні в келиху», а місто українське, і, до того ж, не умовне, як у «Феї гіркою мигдалю»; по-третє, улюблений мотив – потяг до краси, щастя, але в даному разі не лише пошуки їх, як у вищеназваних п'єсах, і навіть не благання в долі, як в «Алмазному жорні», а боротьба.

У середовищі київських ремісників зріє протест проти сваволі воєвод та урядовців, які приховують князівську грамоту, де скасовано заборону світла. Зброяр Іван Свічка поклявся відновити права київського люду й лише тоді справити своє весілля з Меланкою. Дівчина благає парубка не йти проти воєводи, Іван розуміє, що вихід тільки в обороні своєї людської гідності, а не в покорі.

Йому вдається викрасти з двору литовського воєводи грамоту, де засвідчено привілеї Києва. Урочисто всі дванадцять ремісничих цехів справляють сиротам – Іванові та Меланці – весілля. М'яким ліризмом, світлою радістю оповита сцена народного гуляння, привітання молодих. Меланка, як і Стеся, гине. Проте, немов із беззахисного вогника, що його так оберігала Меланка, займається народне повстання. Трагічна смерть дівчини обурює киян, і вони на чолі з Іваном Свічкою стають до борні за волю.

Добі, коли була створена драматична поема «Свіччине весілля», особливо імпував такий животрепетний мотив, як героїка боротьби за визволення від соціального й національного гніту. Драматург покладав великі надії на сценічне втілення своєї п'єси, але вперше вона була поставлена лише 1935 р.

Ще одна із цікавих для І. Кочерги ідей – наповненість одної миті. Ми зустрічаємося з нею і в деяких пізніших творах драматурга («Чаша», 1942; «Досить простягти руку», 1946).

З початком Великої Вітчизняної війни І. Кочерга живе в Уфі, де редагує газету «Література і мистецтво» й працює в Інституті літератури Академії наук України. У цей період він

створює кілька невеличких драматичних творів, які, однак, не стали досягненням автора.

Повернувшись 1944 р. до Києва, драматург реалізує давній задум і створює романтичну драму «Ярослав Мудрий» (1944, друга редакція – 1946), вперше звернувшись до образу реального діяча.

Ярослав Мудрий поданий не тільки як державний діяч, а й як сповнена звичайних слабкостей людина. Однак князь має силу все підкоряти вищій меті свого життя, хоч би як це було часом болісно.

І. Кочерга замислив «Ярослава Мудрого» як історичну трагедію. Однак деяка ідеалізація образу великого князя, надто прозорі сучасні акценти не дозволили авторові домогтися посправжньому трагедійного звучання твору. Як романтична драма «Ярослав Мудрий» є високим досягненням в українській літературі.

У повоєнні роки І. Кочерга основні творчі сили віддає роботі над драматичною поемою про Т. Шевченка «Пророк» (1943). Однак п'єсі забракло головного – повнокровного й глибокого образу Кобзаря.

Помер І. Кочерга 29 грудня 1952 р.

Виявивши свій талант як майстер гострого сюжету, в розвитку якого окреслювалася певна значуща авторська ідея, драматург створив видатну філософську драму – п'єсу «Майстри часу». Історичними драмами «Свіччине весілля», «Алмазне жорно» та «Ярослав Мудрий» І. Кочерга говорив про славне, хоч і складне, нерідко – тяжке минуле нашого народу.

Поет-драматург, учений-історик, талановитий майстер Іван Антонович Кочерга височіє на обрії українського радянського мистецтва. Його благородний слід на землі – це художні твори, кращі з яких високо цінує народ за мистецьку красу, глибокі філософські роздуми, щирий гуманізм і патріотизм.

Твори І. Кочерги

Кочерга І. Свіччине весілля // Антологія української драматургії. – К.: Мистецтво, 2004. – С. 326-460.

Кочерга І. Свіччине весілля (Скорочено) // Золотий годин. Українська література: Хрестоматія для 11 класу середньої школи / Упоряд. О. С. Непорожній. – К.: Освіта, 1997. – С. 184-227.

Кочерга І. Свіччине весілля (Скорочено) // Українська література: Хрестоматія для 11 кл. серед. навч. закладів / Упоряд. Р. Мовчан, Ю. Ковалів. – Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 1999. – С. 325-351.

Кочерга В. Свіччине весілля: Уривки з драми // Живиця: Хрестоматія укр. літератури ХХ ст.: У 2 кн. – Кн. 2 / За ред. М. Конончука; Упоряд. М. Конончук та ін. – К.: Твім інтер, 1998. – С. 40-62.

Кочерга І. Ярослав Мудрий: Драматична поема (Скорочено) // Українська література. 11 клас: Хрестоматія / Упоряд. О. Борзенко, М. Сподарець. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Харків: Веста: Ранок, 2008. – С. 319-345.

Кочерга І. Кочерга І. Ярослав Мудрий // Українська література. Стислий виклад змісту всіх творів за новою шкільною програмою. 10-11 класи / Автори-упорядники Ю. Башкірова та ін. – Харків: Веста: Ранок, 2007. – С. 348-365. – (Дайджест).

Кочура І. Ярослав Мудрий. Свіччине весілля // Українська література: Хрестоматія для 11 кл. / Упоряд. Т. Харахоріна та ін. – Донецьк: ВКФ "БАО", 1999. – С. 493-570.

Життя і творчість

Андрусенко В. П. И др. И. А. Кочерга «Драматическая поэма «Ярослав Мудрый» // В. П. Андрусенко и др. 50 знаменитых украинских книг. – Харьков: Фолио, 2004. – С. 174-183. – (100 знаменитых).

Бернадська Н. Іван Кочерга. Основні віхи життя і творчості. «Свіччине весілля», «Ярослав Мудрий» // Н. Бернадська Українська література ХХ століття: Довідник. – К.: Знання-Прес, 2007. – С. 92-98.

Бондар Н. І. Кочерга Іван // Живиця: Хрестоматія укр. літератури ХХ ст.: У 2 кн. – Кн. 2 / За ред. М. М. Конончука; Упоряд. М. М. Конончук та ін. – К.: Твім інтер, 1998. – С. 36-49.

Брюховецький В. Іван Кочерга // Історія української літератури. В 2-х т. Т. 2: Радянська література. – К.: Наукова думка, 1988. – С. 490-499.

Грибіниченко Т., Козачук Г. Історична основа й художній вимисел у драматичній поемі Івана Кочерги «Свіччине весілля» // Т. Грибіниченко, Г. Козачук Вчимося писати твір з української літератури: 8-11 класи. – К.: Либідь, 2000. – С. 188-190.

Кочерга Іван // Енциклопедія українознавства. Т. 3. – К.: Глобус, 1996. – С. 1155.

Кочерга Іван // Історія української літератури ХХ ст. У 2 кн. Кн. 1: 1910-1930 роки: Навч. посібник / За ред. В. Г. Дончика. – К.: Либідь, 1993. – С. 712-720.

Кочерга Іван // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 1991. – № 4. – С. 17-21.

Кочерга Іван // Новий довідник: Українська мова та література. – К.: ТОВ "Казка", 2005. – С. 757-760.

Кочерга Іван // Письменники Радянської України. 1917-1987: Біобібліографічний довідник. – К.: Рад. письменник, 1988. – С. 315.

Кочерга Іван // Українська література. 11 клас: Хрестоматія / Упоряд. О. І. Борзенко, М. П. Сподарець. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Харків: Веста: Ранок, 2008. – С. 18-319.

Кочерга Іван // Українська література: Хрестоматія для 11 кл. серед. навч. закладів / Упоряд. Р. В. Мовчан, Ю. І. Ковалів. – Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 1999. – С. 324-325.

Кочерга І. А. // Українська Літературна Енциклопедія: В 5 т. Т. 3 (Д-К). – К.: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1995. – С. 35-36.

Кочерга Іван // УСЕ: Універсальний словник-енциклопедія. – 4-те вид., виправл., доп. – К.: „ТЕКА”, 2006. – С. 668.

Кочерга Іван // Усі цитати до творів з української літератури. 5-12 кл. / Укладач Н. В. Курганова. – Харків: Торсінг плюс, 2006. – С. 270-277.

Матющенко А. Романтик у лабетах залізної доби: Шлях драматурга Івана Кочерги до його шедеврів «Свіччине весілля» та «Майстри часу» // Дивослово. – 2010. – № 12. – С. 48-51.

Солод Ю. Історична драма "Свіччине весілля" Івана Кочерги: достовірність і вимисел // Ю. Солод Українська література: Конспект. – К.: Козаки, 1996. – С. 261-264.

Цалик С., Селігей П. Іван Кочерга в «роліті» та поза ним: До 50-річчя від дня смерті видатного українського драматурга // Літературна Україна. – 2003. – 9 січня. – С. 10.

Інтернет-ресурси

uk.wikipedia.org - Кочерга Іван Антонович — Вікіпедія.

parta.com.ua»[Освіта](#)»[Перекази](#)»[Біографії](#)»[24](#) - Біографія Іван Кочерга.

ebk.net.ua»[Book/synopsis/biografii/part2/026.htm](#) - Іван Кочерга: Біографія, життєписи, творчість.

refine.org.ua»[pageid-2665-1.html](#) - Іван Кочерга (1881 – 1952) – Реферати.

ukrlib.com.ua»[Біографії](#)»[printout.php...](#) - Біографія Івана Кочерги в електронному вигляді.

ukrlit.kiev.ua»[ukravinska literatura2/kocherga](#) - Кочерга Іван. Свіччине весілля.

referatuk.at.ua»[publ/tvori_z_ukr_literaturi/ivan...](#) - Історичне минуле українського народу в творчості Івана Кочерги (твір)...

osvita.ua»[Вища освіта](#)»[Реферати](#)»[ukr lit/14014](#) – «Свіччине весілля» І. Кочерги.

574.at.ua»[forum/8-78-1](#) - Іван кочерга «Ярослав Мудрий».

ukrlib.in.ua»[Стислі перекази української](#)»[kocherga ivan](#) - Кочерга Іван. Свіччине весілля (скорочено).

library.nltu.edu.ua»[node/522](#) - Іван Кочерга (1881 — 1952) Бібліотека НЛТУ.

tvory-referaty.at.ua»[news/1-0-1](#) - Твори з української літератури - Іван Антонович Кочерга.

library.org.ua»[?p=96](#) - Українська Бібліотека. Іван Кочерга. «Ярослав Мудрий».

tvory.org.ua/ivan-kocherга-1881-1952 – Іван Кочерга (1881-1952) – біографія письменника, автора, поета.

oblosvita.kiev.ua/4654/istoriya-ukrainskogo - *Історія українського народу в творчості Івана Кочерги.*

ukrref.com/bph/r-69184.html – Біографія Кочерга Іван.

Зміст

Біографія письменника.....	3
Твори І. Кочерги.....	7
Життя і творчість.....	8
Інтернет-ресурси.....	10